

KLAGANDE

Försäkringskassan
Processjuridiska enheten, Sundsvall
851 93 Sundsvall

MOTPART

██████████ ██████████

Ombud: Advokat Jan Jonsson
Igne Advokatbyrå AB
Vasagatan 19
903 29 Umeå

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Förvaltningsrätten i Faluns dom den 22 oktober 2014 i mål nr 5101-13,
se bilaga A

SAKEN

Assistansersättning

KAMMARRÄTTENS AVGÖRANDE

Kammarrätten avslår överklagandet.

Kammarrätten bestämmer att sekretess enligt 28 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) ska fortsätta att gälla för de uppgifter om enskilds hälsotillstånd eller andra personliga förhållanden som kommit fram vid kammarrättens muntliga förhandling inom stängda dörrar och som inte tagits in i detta avgörande.

YRKANDEN M.M.

Försäkringskassan yrkar att kammarrätten fastställer Försäkringskassans beslut den 11 september 2013.

██████████ anser att överklagandet ska avslås.

Kammarrätten har hållit muntlig förhandling vid vilken vittnesförhör hållits med Catarina Eriksson, tidigare personlig assistent till ██████████

Försäkringskassan anför i huvudsak följande till stöd för sin talan.

Försäkringskassan har anmält ██████████ för misstänkt bidragsbrott/bedrägeri och förundersökning pågår. Grunden för anmälan är att ██████████ har lämnat oriktiga uppgifter till Försäkringskassan i form av räkningar avseende utförd assistans och på så sätt orsakat att assistansersättning felaktigt betalats ut till honom. Enligt tidredovisningar har ██████████ söner utfört assistans som redovisats i tidrapporter som sedan legat till grund för räkningar avseende assistans. Assistansen uppges ha utförts på ██████████ bostadsort Söderhamn. Försäkringskassans utredning visar dock att ██████████ söner inte arbetar som assistenter och aldrig har gjort det.

En av sönerna har varit registrerad som heltidsstuderande vid Uppsala universitet från och med höstterminen 2008 till och med vårterminen 2012. Under höstterminen 2008 till och med den 19 januari 2011 har han tagit 192 högskolepoäng, motsvarande mer än heltidsstudier. Enligt tidredovisningen arbetade han 165 timmar, vilket motsvarar 95 procent av en heltid, i januari 2011. Det kan inte anses rimligt och möjligt att utföra assistans i den omfattning som redovisningarna visar och samtidigt bedriva studier utöver heltid. Enligt tidredovisningen har han arbetat 171 timmar under maj 2011 trots att han vistades i Australien i vart fall under tiden februari till

november 2011 och därmed definitivt var förhindrad att utföra någon assistans åt [REDACTED]

Den andre sonen har varit registrerad som studerande vid Uppsala universitet från och med höstterminen 2003 till och med höstterminen 2006. Han har haft inkomster från assistansanordnaren 2005 till 2010. År 2011 har han haft inkomster från ett bolag som driver en butik i Stockholm om 194 231 kr vilket torde motsvara åtminstone en arbetstid om 75 procent av en heltid sett till lönenivåer inom handel. Samtidigt skulle han ha arbetat åt assistansanordnaren motsvarande en lön på drygt 310 000 kr. Det får antas vara mycket sällsynt att ha en 75 procents anställning på en ort och samtidigt uppbära lön som assistent med drygt 25 800 kr per månad på en ort ca 25 mil bort. Medellönen för en personlig assistent i sonens ålder och med sex års erfarenhet låg i Gävleborgs län på 19 819 kr per månad för en heltidstjänst.

Även om assistansen givetvis utförs där [REDACTED] för tillfället befinner sig, får det antas att den huvudsakliga delen av assistansen utförs i hans hem. För detta talar den omständigheten att [REDACTED] bostad har omfattande anpassningar för att förenkla för honom och hans assistenter. Vidare har han under den aktuella tiden haft omfattande kommunala uppdrag och även varit lokal partiordförande. Han måste därmed ha vistats på hemorten merparten av tiden för att utföra alla uppdrag och delta på möten.

Då sönerna befunnit sig på annan ort och där haft andra sysselsättningar i stor omfattning kan de inte ha utfört redovisad assistans. Det får därför antas att något assistansbehov inte förelagat, eller i vart fall inte i sådan omfattning som redovisats i ansökan om assistans och därefter i assistansräkningar. Mot denna bakgrund har förhållandena varit väsentligt förändrade och Försäkringskassans beslut att dra in assistansersättningen riktigt.

██████████ redogör för sitt behov av hjälp framför allt när det gäller personlig hygien och på- och avklädning, i huvudsak så som framgår av förvaltningsrättens dom, och anför därutöver i huvudsak följande till stöd för sin inställning.

Hans båda söner är timanställda som personliga assistenter för honom sedan 1998 respektive 2003. Assistansen har inte enbart skett på hans bostadsort. Han vistades under perioden 2002–2012 ofta i Uppsala och då i lägenhet tillsammans med assistenterna. Under perioder med lugnare studier arbetade sönerna som assistenter. Sönerna har också arbetat intensivt hemma hos honom under perioder då de haft möjlighet. Många studenter kombinerar heltidsstudier med lönearbete i relativt stor omfattning och det är inte heller ovanligt att personer har flera arbeten. Då sönerna har arbetat maximalt tillåtna arbetstid under perioder när de utfört assistans och då en stor del av detta arbete varit förlagt till helger, så är de redovisade inkomsterna inte alls anmärkningsvärda.

Han har i perioder överutnyttjat frun och sönerna som assistenter. Frun arbetade mycket när sönerna var borta. När de var hemma var det tvärtom de som utförde mycket av assistansen. I tidredovisningen har han fördelat femton assistanstimmar, som utförts av en person, med sju timmar vardera på två personer för att detta såg bättre ut i redovisningen. Han inser nu att det var fel men han gjorde det i god tro. De kände till långt i förväg att en av sönerna skulle åka till Australien och kunde därför planera för det. Sonen arbetade så mycket som möjligt såväl före som efter resan och alla assistanstimmar som redovisats för honom har han således genomfört fast vid andra tidpunkter. Sett över en längre tidsperiod stämmer de redovisade assistanstimmarna med utförd assistans.

Det är i högsta grad oklart om det verkligen förekommit så allvarliga fel avseende tidrapporterna som Försäkringskassan påstår. Försäkringskassan har inte visat att väsentligt ändrade förhållanden inträtt. Även om

assistansersättningen inte skulle ha hanterats korrekt innebär inte det att väsentligen ändrade förhållanden inträtt. Assistansersättningen får inte dras in som bestraffning. Med hänsyn till hans omfattande hjälpbehov är det för närvarande alltför ovisst om de tidigare utbetalningarna varit felaktiga för att det ska motivera ett beslut om indragning. Det framgår inte av den medicinska utredningen att det vid tiden för beslutet hade skett någon förbättring av hans tillstånd och förmåga att utföra aktiviteter.

Catarina Eriksson uppger att hon arbetat som personlig assistent till [REDACTED] dels under 2002 och dels under sex månader 2013. Hon redogör för de insatser [REDACTED] hade behov av på morgnarna avseende förflyttningar, personlig hygien och på- och avklädning. Hon anför därvid bl.a. att [REDACTED] vid dusch tvålade in sig själv på framsidan, men att det inte alltid blev tillräckligt noggrant gjort. Han behövde delvis hjälp av assistenten med rakning. Han klarade inte av att ta av eller på några klädesplagg själv. Han måste ofta tappas på urin, vid urinvägsinfektion tre till fyra gånger om dagen. Vid dessa tillfällen behövde han bl.a. handräckningshjälp.

SKÄLEN FÖR KAMMARRÄTTENS AVGÖRANDE

Tillämpliga bestämmelser framgår av förvaltningsrättens dom.

I fråga om omprövning för dem som fyllt 65 år uttalas i äldre förarbeten att det förekommer att den enskilde på eget initiativ väljer bort assistans och assistansersättning för att t.ex. i stället flytta till en gruppbostad eller begär att omfattningen av assistansen ska minska (prop. 2000/01:5 s. 14). I övrigt har begreppet väsentligt ändrade förhållanden inte närmare berörts i förarbetena.

Fråga i målet är om det vid tidpunkten för Försäkringskassans beslut den 19 juli 2013 om indragning av assistansersättning förelåg sådana väsentligt ändrade förhållanden när det gäller [REDACTED] behov av hjälp till följd av hans funktionsnedsättning att det fanns förutsättningar för omprövning av hans rätt till assistansersättning. Däremot är det inte en fråga i detta mål att avgöra om assistansersättning betalats ut felaktigt.

Försäkringskassans inställning i målet är att [REDACTED] söner inte arbetat som assistenter till honom i den omfattning som redovisats i de tidrapporter som legat till grund för räkningar avseende assistans. Skälet till detta är enligt Försäkringskassan att sönerna till stor del befunnit sig på annan ort under den aktuella tiden. Försäkringskassan har anmält [REDACTED] för misstänkt bidragsbrott/bedrägeri och förundersökning pågår fortfarande. Försäkringskassan menar att det är fråga om väsentligt ändrade förhållanden eftersom sönerna inte har kunnat utföra assistansen på sätt uppgetts och det därför får antas att något assistansbehov inte förelegat i den omfattning som redovisats.

[REDACTED] redovisar följande inställning i målet. Han har och hade vid tidpunkten för Försäkringskassans beslut den 19 juli 2013 fortfarande hjälpbehov i samma omfattning som vid tidpunkten för Försäkringskassans tidigare beslut den 13 mars 2012. I överklagandet till kammarrätten vidhåller han att det är sönerna och hustrun som utfört assistansen enligt de redovisade rapporterna. Han har spenderat en avsevärd mängd tid hos sönerna i Uppsala och de har varit hos honom i Söderhamn och arbetat intensivt under de perioder som de haft möjlighet. Vid den muntliga förhandlingen i kammarrätten har [REDACTED] delvis ändrat inställning och förklarat att han överutnyttjat sin hustru som assistent och att han i tidredovisningen t.ex. fördelat femton assistans-timmar, som utförts av en person, med sju timmar vardera på två personer för att de skulle se bättre ut i tidredovisningen. Han menar att

sett över en längre tid stämmer de redovisade assistanstimmarna med utförd assistans. Han har även uppgett att hans hustru inte har haft något annat arbete under aktuell period samt att anledningen till att han inte tidigare uppgett att hustrun utfört mycket av assistansen är att frågan inte tidigare kommit upp. Detta är ingen efterhandskonstruktion utan anledningen till att han inte berättat detta om hustrun och att han inte hanterat redovisningen riktigt rätt är att han då riskerat att hamna i en sämre sits i polisutredningen. Numera har han dock även berättat om detta i polisutredningen.

Kammarrätten gör följande bedömning.

Vid bedömningen av frågan om [REDACTED] hjälpbehov har förändrats mellan Försäkringskassans båda beslut finner kammarrätten att den medicinska utredningen inte ger vid handen att så är fallet.

När det gäller frågan om vem som utfört assistansen finner kammarrätten att [REDACTED] tidigare redovisningar och förklaringar att det är sönerna som utfört en stor del av assistansen inte bär sannolikhetens prägel med hänsyn till deras bostadsorter m.m.

Frågan blir då om vad [REDACTED] numera delvis förändrade förklaring att det är hustrun som burit huvudansvaret för skötseln av honom är trovärdig. Vid denna bedömning väger kammarrätten in att [REDACTED] hälsotillstånd inte synes ha förändrats mellan aktuella tidpunkter, att sönerna inte kunnat utföra assistans annat än i begränsad omfattning samt att hustrun inte haft något annat arbete under den aktuella tiden. Kammarrätten väger också in att hans förklaring att han ansåg att hans ställning i polisutredningen skulle försämrats om han redovisade alla omständigheter är trovärdig. Av betydelse för denna fråga är också att Försäkringskassan vid den muntliga förhandlingen inte bemött påståendet att hustrun blivit överutnyttjad när det gäller assistans.

Vid en sammantagen bedömning finner kammarrätten att den enda rimliga förklaringen till hur [REDACTED] fått sina skötselbehov tillfredsställda är att det är hustrun som burit huvudansvaret för detta. Vid detta förhållande är det inte fråga om väsentligt förändrade förhållanden varför kammarrätten i likhet med förvaltningsrätten anser att det saknades förutsättningar för Försäkringskassan att ompröva det ursprungliga beslutet om assistansersättning. Överklagandet ska därför avslås.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga B (formulär 4).

Mats Törnered
kammarrättslagman
ordförande

Torbjörn Helin
kammarrättsråd

Gunnel Wadsten
kammarrättsråd
referent (skiljaktig)

Referenten har skiljaktig mening och anför följande.

Genom vad som framkommit om sönerns bostadsorter m.m. får Försäkringskassan anses ha visat att [REDACTED] söner har utfört assistans i vart fall i betydligt mindre omfattning än vad som redovisats av honom. Enligt min mening innebär [REDACTED] uppgifter om felaktigheter i tidredovisningen och om överutnyttjande av assistenter inte att han har gjort sannolikt att någon annan utfört assistansen. Det är därför visat att [REDACTED] fått assistans i betydligt mindre omfattning än Försäkringskassan har beviljat och att ett assistansbehov i den omfattningen inte förelegat. Detta bör enligt min mening kunna bedömas som sådana väsentligt ändrade förhållanden som förutsätts för omprövning av rätten till assistansersättning. Jag anser således att Försäkringskassan hade fog för att ompröva [REDACTED] rätt till assistansersättning. Vid denna bedömning bör målet av instansordnings-skäl återförvisas till förvaltningsrätten som har att pröva om hans behov av personlig assistans för de grundläggande behoven uppgår till i genomsnitt minst 20 timmar i veckan och han därmed är berättigad till assistansersättning. I övrigt är jag ense med majoriteten.

FÖRVALTNINGSRÄTTEN
I FALUN
Enhet 1
Föredragande
Conny Israelsson

DOM
2014-10-22
Meddelad i
Falun

Mål nr
5101-13

KLAGANDE

[REDACTED]

Ombud: Jur.kand. Therese Andersson Olin
Norrlandsadvokaterna AB
Sjögatan 1 A
891 60 Örnsköldsvik

MOTPART

Försäkringskassan
Processjuridiska enheten
851 93 Sundsvall

ÖVERKLAGAT BESLUT

Försäkringskassans beslut 2013-09-11, diariernr 038653-2013

SAKEN

Assistansersättning enligt 51 kap. socialförsäkringsbalken (2010:110)

FÖRVALTNINGSRÄTTENS AVGÖRANDE

Förvaltningsrätten upphäver det överklagade beslutet.

Dok.Id 111806

Postadress
Box 45
S-791 21 Falun

Besöksadress
Kullen 4

Telefon
023-383 00 00

E-post: forvaltningsrattenifalun@dom.se

Telefax
023-383 00 80

Expeditionstid
måndag – fredag
08:00-12:00
13:00-16:00

BAKGRUND

██████████ var genom beslut den 13 mars 2012 beviljad assistansersättning med i genomsnitt 105 timmar per vecka. Försäkringskassan beslutade den 19 juli 2013 att dra in assistansersättning från och med juli 2013, med hänvisning till väsentligt förändrade förhållanden och att behovet av personlig assistans för de grundläggande behoven inte överstiger 20 timmar per vecka. Beslutet ändrades inte vid omprövning den 11 september 2013.

YRKANDEN M.M.

██████████ överklagar Försäkringskassans beslut. Han yrkar i första hand att förvaltningsrätten beviljar honom assistansersättning med 105 timmar per vecka. I andra hand yrkas att förvaltningsrätten bifaller överklagandet på så sätt att hans grundläggande behov anses överstiga 20 timmar per vecka och målet återförvisas till Försäkringskassan för utredning av andra personliga behov. I tredje hand yrkas att förvaltningsrätten återförvisar målet i sin helhet till Försäkringskassan för förnyad prövning.

██████████ anför bl.a. följande. Hans grundläggande behov uppgår till drygt 26 timmar per vecka och han övriga behov uppgår till drygt 78 timmar per vecka. Det innebär att han har behov av personlig assistans med totalt 105 timmar per vecka, dvs. samma som vid beslutet den 13 mars 2012. Viss omfördelning av tiden har skett från grundläggande behov till andra personliga behov. Trots det överstiger de grundläggande behoven med marginal 20 timmar per vecka. Han har med hjälp av sina assistenter mätt tidsåtgången i olika moment. Även om viss tid borträknas med hänvisning till att behovet inte är integritetsnära, och därmed inte utgör grundläggande behov, kvarstår en tidsåtgång som väsentligen överstiger Försäkringskassans beräkningar. Han är inte påklädd under morgonbestyren varför alla förflyttningar och alla hjälpmoment som kräver fysisk kontakt ska

ses som integritetsnära. Försäkringskassan har lagt alldeles för stor vikt vid att hans egen förmåga att medverka i samband med olika hygiensituationer. Han behöver aktiv hjälp i betydligt större utsträckning än han själv kan medverka och han behöver ha en assistent närvarande under huvuddelen av den tid hjälpbehoven tar i anspråk, även om viss väntetid kan uppstå. Vid dessa situationer ska hela situationen räknas som grundläggande behov, se Försäkringskassans vägledning 2003:6 version 11, s. 105. Läckagesituationen nattetid är regelbundet återkommande och ska därför tillgodoses genom assistansersättning. Hjälpbehovet för byte av uridom är större än 10 minuter per dag, 10 minuter kan vara skäligt i samband med morgonrutinen då han ändå behöver hjälp vid förflyttningar samt av- och påklädning. Vid resterande 2 – 3 tappningar per dag är tidsåtgången större då flera moment måste tillgodoräknas situationen. Han måste ha hjälp att dra ner byxorna, handräckning av torkpapper och kateter, förflyttning till säng, påtagning av uristrip och uridom och att dra upp byxorna. Alla moment tar sammanlagt 20 minuter. Även om assistenten oftast inte bistår med själva tappningen är denne närvarande för att kunna bistå med handräckning och i förekommande fall hjälpa till med tappningen eller att hålla påsen. Situationen är oerhört integritetsnära och bör i sin helhet betraktas som grundläggande. Utöver morgon och kväll måste han tappas minst en gång till per dag och två gånger till flera dagar per vecka, för att undvika urinsten. Eftersom momenten som han utför själv vid duschsituationen är kortvariga och en del i ett sammanhang där hjälpbehov föreligger kan hans assistent inte lämna badrummet. Hela situationen ska därför betraktas som integritetsnära och därmed grundläggande. Vid toalettbesöken uppstår viss väntetid mellan olika moment. Assistenten måste dock vara tillgänglig i hans omedelbara närhet för att kunna stötta vid behov, t.ex. om han på grund av spasticitet halkar ned eller riskerar att falla från toalettstolen.

Försäkringskassan motsätter sig ändring av beslutet och anför följande. Av utredningen framgår att [REDACTED] kan tvätta framsidan av krop-

pen, raka sig och borsta tänderna. Han byter uridom själv om kateterhöljet är uppklippt. Den medicinska utredningen anger att byte av uridom sker två gånger per dag och att [REDACTED] själv utför bytena. Trots detta har Försäkringskassan beaktat tid för hjälp med två byten per dag. Tid för av- och påklädning i samband med byte av uridom bedöms ingå i den godtagna tiden för av- och påklädning. För av- och påklädning har endast beaktats tid för de plagg som sitter närmast kroppen. Av utredningen framgår vidare att ingen behöver närvara och hjälpa [REDACTED] i badrummet mellan de aktiva momenten. Vid dessa tillfällen väntar assistenten utanför badrummet och [REDACTED] kan påkalla hjälp vid behov. Försäkringskassan anser inte att väntetiden utanför badrummet kan medföra att hel tiden för toalettbesöket/laxeringen ska godtas. Mot bakgrund av att [REDACTED] kan utföra flera moment av hygien själv samt att tid beaktats för uridombyte anser Försäkringskassan att beräkningen av tidsåtgången för hans grundläggande behov är rimlig och riktig.

UTREDNING

Av handlingarna i målet framgår att Försäkringskassan har utrett [REDACTED] rätt till assistansersättning mot bakgrund av misstanke om allvarliga felaktigheter i assistenternas tidsredovisning. Utredningen utmynnade i det nu överklagade beslutet.

Försäkringskassan har beräknat [REDACTED] behov av personlig assistans för de grundläggande behoven till 13 timmar och 40 minuter per vecka enligt följande.

Morgonhygien 45 minuter per dag, kvällshygien 15 minuter per dag, extra hygien vid läckage 30 minuter per vecka. Sammanlagt 7 timmar och 30 minuter per vecka.

Byte av uridom två gånger per dag 1 timme och 10 minuter per vecka (10 minuter x 7), laxering varje morgon, hjälp med införandet och torkning/tvätt efteråt 1 timme och 10 minuter per vecka (10 minuter x 7).

Sammanlagt 2 timmar och 20 minuter per vecka.

På- och avklädning av kroppsnära plagg 30 minuter per dag, extra av- och påklädning vid läckage 20 minuter per vecka. Sammanlagt 3 timmar och 50 minuter per vecka.

Vid Försäkringskassans föregående prövning den 13 mars 2012 bedömdes ██████████ ha följande behov av personlig assistans per vecka.

Grundläggande behov

Toalett och hygien 21,17 timmar

På- och avklädning 7 timmar

Övriga personliga hjälpbehov

Moment i samband med måltider såsom tillsyn, matlagning, fram- och avdukning 13 timmar och 55 minuter

Städning, tvätt och strykning 4 timmar

Utevistelser och inköp 10 timmar

Träning i hemmet 7 timmar

På- och avklädning av ytterkläder 2 timmar och 55 minuter

Förflyttningar förutom de som inräknats vid hygien, toalett samt av- och påklädning 25 timmar

Överläkaren ██████████ rehabiliteringsmedicin, Närsjukhuset, Sandviken har i en skrivelse till Försäkringskassan den 2 maj 2013 angett i huvudsak följande. ██████████ saknar helt gångförmåga. I benen saknas funktionell motorik och finns en påtaglig spasticitet medförande säkerhetsrisker vid t.ex. förflyttningar. Han har med tiden fått belastningsskador

i axlarna. Operation har minskat smärtan men svaghet och belastningskänslighet kvarstår och medför att han måste undvika belastning på armarna. I vänster hand finns greppfunktion med något nedsatt styrka och något nedsatt grov- och finmotorik. I höger hand finns mycket dålig greppfunktion och mycket nedsatt grov- och finmotorik och mycket nedsatt styrka. Bålstabiliteten är nedsatt. ██████████ klarar delmoment i aktiviteter gällande personlig vård men klarar ingen aktivitet fullt ut hela vägen. Han behöver handgriplig hjälp gällande delar av all personlig vård, t.ex. hygien, toalettbesök och uridom. Han kan utföra några delmoment vid på- och avklädning men ingen av aktiviteterna i sin helhet. Han behöver handgriplig hjälp vid både på- och avklädning. Han behöver handgriplig hjälp vid alla överflyttningar och när han behöver vända sig i sängen. Lift används vid överflyttningar. Hans tillstånd och förmåga att utföra aktiviteter har försämrats under senare år på grund av medicinska komplikationer i form av belastningsskador i axlarna och kroniska trycksår.

SKÅLEN FÖR FÖRVALTNINGSRÄTTENS AVGÖRANDE

Enligt 51 kap. 2 § socialförsäkringsbalken (2010:110), SFB, kan en försäkrad som omfattas av 1 § lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS, för sin dagliga livsföring få assistansersättning för kostnader för sådan assistans som avses i 9 a § samma lag.

För rätt till assistansersättning krävs enligt 51 kap. 3 § SFB att den försäkrade behöver personlig assistans i genomsnitt mer än 20 timmar i veckan för sådana grundläggande behov som avses i 9 a § LSS.

Av den sistnämnda paragrafen framgår att personlig assistans avser ett personligt utformat stöd som ges av ett begränsat antal personer åt den som på grund av stora och varaktiga funktionshinder behöver hjälp med sin personliga hygien, måltider, att klä av och på sig, att kommunicera med andra eller annan hjälp som förutsätter ingående kunskaper om den funktionshindrade (grundlägg-

gande behov). Den som har behov av personlig assistans för sina grundläggande behov har även rätt till assistans för andra personliga behov om behoven inte tillgodoses på annat sätt.

Enligt 51 kap. 12 § andra stycket SFB får omprövning av rätten till assistansersättning endast ske vid väsentligt ändrade förhållanden när assistansersättning lämnas till en försäkrad som har fyllt 65 år.

Vid tiden för Försäkringskassans beslut den 19 juli 2013 hade [REDACTED] fyllt 65 år. Det framgår inte av den medicinska utredningen i målet att det vid tiden för beslutet hade skett någon förändring, i vart fall till det bättre, av [REDACTED] medicinska tillstånd och förmåga att utföra aktiviteter, jämfört med förhållandena vid föregående prövning den 13 mars 2012. Enligt förvaltningsrättens mening visar inte heller utredningen i övrigt annat än att hans behov av hjälp till följd av funktionsnedsättningen huvudsakligen var av samma art och omfattning som vid den tidigare prövningen ansetts berättiga honom till assistansersättning motsvarande 105 timmar per vecka. Förvaltningsrätten finner således att utredningen i målet inte ger stöd för att förhållandena blivit väsentligt förändrade. Det saknas därmed förutsättningar för att ompröva det tidigare beslutet. Det överklagade beslutet ska därför upphävas med följderna att Försäkringskassans beslut från den 13 mars 2012 fortfarande ska gälla.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga (DV 3104/1C)

Eljena Ulfhake Berglund
rådman

I avgörandet har även nämndemännen Stig Persson, Ulla Cassel och Bertil Ström deltagit.

HUR MAN ÖVERKLAGAR - PRÖVNINGSTILLSTÅND

Den som vill överklaga förvaltningsrättens beslut ska skriva till Kammarrätten i Sundsvall.

Skrivelsen ska dock skickas eller lämnas till förvaltningsrätten.

Överklagandet ska ha kommit in till förvaltningsrätten **inom två månader** från den dag då klaganden fick del av beslutet. Tiden för överklagandet för offentlig part räknas emellertid från den dag beslutet meddelades.

För att ett överklagande ska kunna tas upp i kammarrätten fordras att **prövningstillstånd** meddelas. Kammarrätten lämnar prövningstillstånd om

1. det finns anledning att betvivla riktigheten av det slut som förvaltningsrätten har kommit till,
2. det inte utan att sådant tillstånd meddelas går att bedöma riktigheten av det slut som förvaltningsrätten har kommit till,
3. det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av högre rätt, eller
4. det annars finns synnerliga skäl att pröva överklagandet.

Om prövningstillstånd inte meddelas står förvaltningsrättens beslut fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till kammarrätten varför man anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla

1. Klagandens person-/organisationsnummer, postadress, e-postadress och telefonnummer till bostaden och mobiltelefon. Adress och telefonnummer till klagandens arbetsplats ska också anges samt eventuell annan adress där klaganden kan nås för delgivning. Om dessa uppgifter har lämnats tidigare i målet – och om

de fortfarande är aktuella – behöver de inte uppges igen. Om klaganden anlitar ombud, ska ombudets namn, postadress, e-postadress, telefonnummer till arbetsplatsen och mobiltelefonnummer anges. Om någon person- eller adressuppgift ändras, ska ändringen utan dröjsmål anmälas till kammarrätten.

2. den dom/beslut som överklagas med uppgift om förvaltningsrättens namn, målnummer samt dagen för beslutet,
3. de skäl som klaganden anger till stöd för en begäran om prövningstillstånd,
4. den ändring av förvaltningsrättens dom/beslut som klaganden vill få till stånd,
5. de bevis som klaganden vill åberopa och vad han/hon vill styrka med varje särskilt bevis.

Adressen till förvaltningsrätten framgår av domen/beslutet.

Sista dagen för överklagande är i regel den dag som genom sitt tal i månaden motsvarar den dag Ni fick del av beslutet. Om Ni fick del av förvaltningsrättens beslut t.ex. den 30 juni måste skrivelsen med överklagande ha kommit in senast den 30 augusti. Om Ni fick del av beslutet en dag med ett tal i månaden som inte finns i slutmånaden löper tiden i stället ut på slutmånadens sista dag. Om Ni fick del av beslutet t.ex. den 31 juli måste skrivelsen med överklagande ha kommit in senast den 30 september.

Om sista dagen för överklagande infaller på lördag, söndag eller helgdag, midsommarafton, julafton eller nyårsafton räcker det att skrivelsen kommer in nästa vardag.

HUR MAN ÖVERKLAGAR

Den som vill överklaga kammarrättens avgörande ska skriva till Högsta förvaltningsdomstolen. Skrivelsen ställs alltså till Högsta förvaltningsdomstolen *men ska skickas eller lämnas till kammarrätten*.

Överklagandet ska ha kommit in till kammarrätten *inom två månader* från den dag då klaganden fick del av beslutet. Tiden för överklagande för det allmänna räknas dock från den dag beslutet meddelades.

För en enskild klagande är sista dagen för överklagande två månader från den dag då han/hon fick del av kammarrättens beslut. Om klaganden fick del av kammarrättens beslut t.ex. den 30 juni måste skrivelsen med överklagande ha kommit in senast den 30 augusti. Om klaganden fick del av beslutet t.ex. den 31 juli, som inte har någon motsvarighet två månader senare, löper tiden i stället ut på slutmånadens sista dag, dvs. i det här exemplet den 30 september. Om sista dagen för överklagande infaller på en lördag, söndag eller helgdag, midsommar, jul- eller nyårsafton, räcker det att skrivelsen kommer in nästa vardag.

För att ett överklagande ska kunna tas upp i Högsta förvaltningsdomstolen krävs att *prövningstillstånd* meddelas. Högsta förvaltningsdomstolen lämnar prövningstillstånd om det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas eller om det finns synnerliga skäl till sådan prövning, såsom att det finns grund för resning eller att målets utgång i kammarrätten uppenbarligen beror på grovt förbiseende eller grovt misstag.

Om prövningstillstånd inte meddelas står kammarrättens beslut fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till Högsta förvaltningsdomstolen varför man anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla följande uppgifter;

1. den klagandes namn, person-/organisationsnummer, postadress, e-postadress och telefonnummer till bostaden och mobiltelefon. Dessutom ska adress och telefonnummer till arbetsplatsen och eventuell annan plats där klaganden kan nå för delgivning lämnas om dessa uppgifter inte tidigare uppgetts i målet. Om klaganden anlitar ombud, ska ombudets namn, postadress, e-postadress, telefonnummer till arbetsplatsen och mobiltelefonnummer anges. Om någon person- eller adressuppgift ändras är det viktigt att anmälan snarast görs till Högsta förvaltningsdomstolen
2. det beslut som överklagas med uppgift om kammarrättens namn, målnummer samt dagen för beslutet
3. de skäl som klaganden vill åberopa för sin begäran om att få prövningstillstånd
4. den ändring av kammarrättens beslut som klaganden vill få till stånd och skälen för detta
5. de bevis som klaganden vill åberopa och vad han/hon vill styrka med varje särskilt bevis.